

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ.

HOC EST,

PAVSANIAE ACCV-
RATA GRAECIAE DESCRI-
PTIO, QVA LECTOR CEV MANV
PER EAM REGIONEM CIRCVMDVCITVR:

A GVILIELMO XYLANDRO AVGVSTANO DILIGEN-
ter recognita, & ab innumeris mendis repurgata.

Accesserunt ANNOTATIONES, quæ a G. XYLANDRO paulo ante obitum in-
choatæ, nunc vero a FRID. SYLB. continuatæ, magnaq; accessione locuple-
tatæ, non exiguum ad genuinam Pausaniæ lectionem momentum afferunt.

Addita etiam doctissima ROMVLI AMASÆI versio, a plurimis & ipsa mendis
vindicata, breuibusque notatiunculis illustrata.

Appendice quoq; aucta est hæc Pausaniæ *Ἐξήγησις*, & aliis, quæ vndecima ab hinc
pagina prolixius recensentur.

Cum tribus rerum & verborum INDICIBVS amplissimis.

Colleg: mag. de Obiedo

FRANCOFVRTI

Apud hæredes Andreae Wecheli,

ANNO MDLXXXIII.

AD ILLVSTREM
AC GENEROSVM DOMI-
NVM, DOMINVM HVLDERICVM FVGGE-
RVM, KIRCHBERGÆ COMITEM, ET DOMINVM
in Weissenhorn, Dominum & Mæcenatem suum clementissimum,
in Pausaniam, à M. GVIL. XYLANDRO correctum,
ONESIMI F. PRÆFATIO.

ILLVSTRIS ac Generose Comes, Domine & Macenas clementissime, cum pater meus, ante septem annos pie defunctus, Pausaniam autorem Græcum, quem T. D. nunc offero, summa fide & industria correxisset, àque maculis ac mēdis serio purgavisset; at immatura morte abreptus, in lucem emittere non potuisset, mirabili patronorum meorum studio conservatus vix fuit. Non obscurum est, quid accidere lucubrationibus eruditorum soleat, præsertim cum post se relinquunt hæredes, qui, vel propter aetatem, vel alias causas, de illiusmodi rebus rectè iudicare non possunt. Hunc authorem, cum de consilio paternorum amicorum, qui suo studio eundem nobis pupillis conservauerunt, Typographo excudendum tradere constituissem, & pro veteri more illustris aliquis Heros, literarum fautor, ad quem deinde omnis gratia, qua libro à Rep. literaria debetur, rediret, exorandus esset, cuius patrociniò tutior, cuiusq; dignitate & splendore ornatior prodiret, nemo alius mihi occurrit, præter te, Illustris & Generose Comes, patrone ac Macenas vnicè colende, in quo omnia quæ requiro, unita essent. Hanc meam cogitationem cum præceptoribus meis, viris & doctrina claris, & longo rerum usu peritis, aperuissem, (mihi enim soli, qui per statem minus talia iudicare possum, credere non debui) comprobauerunt, meque cohortati sunt, ut ita facerem, quomodo cogitaueram agendum mihi esse. Quia igitur, Illustris ac Generose Comes,

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙ ΗΓΗΣΕΩΣ, ΑΤΤΙΚΑ.

ΗΣ ἐπίεσεν τῆς Ἐπιλευκῆς καὶ ἰήσας τὰς Κυκλάδας, καὶ πέ-
 λαγος ὁ Αἰγαίου, ἄκρα Σουμίοι παρ' ἑκείνη γῆς τῆς Ἀπικῆς, καὶ
 λιμὴν τε παρ' ἑκείνην ἵσταντι τὴν ἄκραν ἐστὶ, καὶ τὰς Ἀθηναίων Σα-
 κιάδος ἐπὶ χρυφῆ τῆς ἄκρας. σπλέοντι δ' ἐς τὸ παρ' ἑσὼ Λαυρεῖον
 τὸ ἐστὶ, εἶτα ποτὲ Ἀθιναίοις ἰὼν ἄργυρον μέταλλα, καὶ ἰήσας ἔ-
 ρημος ἢ μεγάλη Πάριος κλεῦσεν καλομένη. τείχεα γὰρ ἑκοδόμη-
 σατο ἐν αὐτῇ, καὶ χάρακα ἐβάλετο Παύσακλος, ὃς περὶ οἴσειν ὑπέ-
 πλεκεν ἀρχὸς Αἰγυπτοῦ, ἃς Πόλεμος ἰὼν τῷ Λάτρῳ Ἰμψ-
 ρῆν ἐστῆλεν Ἀθιναίοις, ὅτε σφίσι Λίβυτος ὁ Διμητεῖα ἐρα-
 ναῖα τε αὐτὸς ἐσοδὸς ἠλκῶς, ἐφ' ἧρε τὴν χάρακα, καὶ ναυὸν ἄμα ἐκ θαλάσσης κατέβη. Ὁ δ'
 Πάριος δὲ δῆμος μὲν ἰὼν ἐκ παλαιῆ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ, ὡς ἡ Θεμιστοκλῆς Ἀθιναίοις ἤρξε, ἐπί-
 κλον ὄρε ἰὼν. Φαληρῶν δὲ, τῶν τε γὰρ ἐλάττωσι ἀπέχθη τῆς πόλεως ἢ θαλάσσης, τῶν τε σφίσι ἐπί-
 κλον ἰὼν, καὶ Μενιδάει φασι αὐτὸν ναυὸν ἐς Τροίαν ἀναστῆναι, καὶ βύτου παρ' ἑσὼ ἠοσιᾶ
 δῶσεν. τὰ Μίση δίκας τῆς Αἰδρόρου τελευτῆς. Θεμιστοκλῆς δ' αὖ ἤρξε (τοῖς τε γὰρ σπλέουσι
 ἐπὶ τῶν δῶσεν ὁ Πάριος ἐφαίνετο οἱ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ, καὶ λιμῆος ἦεν αὐτὸν ἐνὸς ἐχθρὸν τῷ Φαλη-
 ρῶν) τῶν σφίσι ἐπὶ κλον ἐστὶ κατεπελάσσεται, καὶ ἰήσας, καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν οἴκει, καὶ παρ' ἑσὼ μὲν
 ἐν λιμῆνι τὰφος Θεμιστοκλέως. Φασι γὰρ μετὰ μνηστῶν τῶν ἐς Θεμιστοκλῆα Ἀθιναίους, καὶ
 ὡς οἱ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ τὰ ὅσα κομισάμενοι ἐκ Μαγνησίας ἀνελόντες. Φάνονται δὲ οἱ παῖδες οἱ Θεμι-
 στοκλέως, καὶ κατεπελάσσεται, καὶ γραφίαν ἐς τοὺς παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ ἀναστῆναι, ἐν ἧ Θεμιστοκλῆς ἐστὶ γὰρ ἡμα-
 λῆος. Θεῶς δὲ ἄξιον τῶν ἐκ Πάριος, μάλιστα Ἀθιναίων ἐστὶ καὶ Διὸς τέλειμος, χαλκῶν δὲ
 ἀμφοτέρω τὰ ἀγάλματα. ἔχθη δὲ ὁ μὲν σπλέοντι, καὶ ἰήσας, ἢ ὅτι Ἀθιναίων δόξου. ἐστὶ τῶν Λεω-
 εθίλων, ὃς Ἀθιναίοις καὶ τοῖς παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ Ἕλλησι ἢ γὰρ ἰήσας Μακεδόνας ἐν τε Βοιωτοῖς ἐκ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ
 χη, καὶ αὐτὸς ἐστὶ Θεμιστοκλῆος, καὶ βιασάμενος ἐς Λάμιαν κατέκλεψεν τὴν ἀποδύκην τῶν Οἴ-
 τας, τῶν τε Λεωεθίων καὶ τοῖς παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ ἰήσας, ἔχθη δὲ Ἀρκασίδαος. ἐστὶ δ' ἡ τῆς σφῶς τῆς μακρῆς εἶτα
 κατέκλεψεν ἀγροῦ τοῖς ἐπὶ θαλάσσης, καὶ γὰρ τοῖς ἀπὸ τῶν τῶν λιμῆος ἐστὶ ἐπίεσεν. τῆς δ' ἐπὶ θα-
 λάσσης σφῶς, ἐπὶ οἱ ἐστὶ Ζῶν καὶ δῆμος, Λεωεθίους ἐργῶν παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ τῆς θαλάσσης, Κίσιος ἀπο-
 δῆκον Ἀφροδίτης ἰήσας, τῆς Λακεδαιμονίων κατεργασάμενος παρ' ἑσὼ Κισθίου τῶν ἐκ τῆς Κα-
 εικῆς Χερρονήσου. Κισθίου γὰρ ἰήσας Ἀφροδίτῃ μάλιστα, καὶ σφίσι ἐστὶ ἰήσας τῆς πόλεως. τὸ μὲν
 γὰρ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ Δωρεῖος. μὲν δὲ τῶν Λιχραίων παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ, ἰὼν Κισθίου ἢ πολλοί, Κισθιοὶ δὲ
 αὐτοὶ καλοῦσι Εὐπλοῖαν. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος Ἀθιναίων, ὁ μὲν ἐπὶ Μακωνία λιμῆνι, καὶ Μα-
 κωνίας τὰς Ἀρτιμέδος. ὁ δ' ἐπὶ Φαληρῶν, κατὰ καὶ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ εἰρημῆς, καὶ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ Δῆ-
 μητῶς ἰήσας. Ἐστὶ τῶν καὶ Σικερίδος Ἀθιναίων παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ, καὶ Διὸς ἀπὸ τῶν. Βομοὶ δὲ τῶν τε
 ὀνομαζομένων ἀγροῦ καὶ ἰήσας καὶ παρ' ἑσὼ δ' ἐστὶ ἠοσιᾶς καὶ Φαληρῶν. τῶν γὰρ πῶν Φαλη-
 ρῶν Ἀθιναίων, σπλέοντι μὲν ἰήσας φασι ἐς Κόλχην. ἐστὶ δὲ καὶ Αἰδρόρου Βαμῖος τῶν Μίση,
 καλεῖται δ' ἠοσιᾶς. Αἰδρόρου δὲ ὄντα ἴσασιν, οἷς ἐστὶ ἐπὶ μελῆς τὰ ἐγγύεα σφετέρων ἄλλων

10

20

30

PAVSANIAE
DE VETERIS GRÆ-
CIAE REGIONIBVS COM-
MENTARII LVCVLENTISSIMI:

*A ROMVLO AMASÆO, viro vtriusq; lingua peritissimo, annis
abhinc xxxvi summa dexteritate in Latinum ser-
monem conuersi; nunc vero a FRID. SYL-
BURGIO denuo cum Græco textu collati,
multisq; mendis leuati, & Notis
insuper illustrati.*

Cum Rerum & Verborum INDICIBVS locupletissimis.

FRANCOVRTI
Apud hæredes Andreæ Wecheli,
ANNO MDLXXXIII.

PAVSANIAE VETERIS

GRÆCIÆ DESCRIPTIO,

Romulo Amaseo interprete.

ATTICA.

Nea continentis Græciæ parte, quæ Cycladas insulas & Ægæum mare spectat, Sunium prominet Atticæ promontorium: in cuius ora, portus: in vertice, Suniadis Minervæ templum est. Hinc portò navigatibus brevis ad Laurium via, ubi olim argenti metalla Atheniensibus fuere. Proximè iacet parva ac deserta insula: Patrocli dicitur, quòd Patroclus præfectus Ægyptiarum turrem, quas Ptolemæus Lagi filius Atheniensibus auxilio misit, clam occupatam, muro eam & vallo munuit, cum Antigonus Demetrii filius ipse cū exercitu agnum popularetur, & maritimā partem classe obsessam teneret. Piræus verò, antequam Themistocles ad

10 temp. accederet, non navale, sed curia fuit: nam Phalerum (ab ea enim parte ut minimum vrbs distat à mari) navale fuerat: vnde & Mnestheum cum aliquot navibus ad Troiam, & Theseum multo antè in Cretam, Minoi ob Androgei mortem poenas daturum, soluisse, memoria proditū est. At Themistocles, posteaquam summa rerum præfuit, quòd multo
20 opportuniore loco navis Piræa situm putaret, cum pro vnico Phaleri, triplex eius portus esset, in eo navale edificavit: & navium quidem stationes ad mean vicque artem steteret: & non longè à maximo de vrbs portu, Themistoclis sepulcrum: siquidem Athenienses sui aliquando facti in Themistoclem poenituisse tradunt, atque eius ossa ex Magnesia sublata, ab ipsius propinquis in patriam reportata. Themistoclis sanè liberos constat reducos in Parthenone tabulam eam dedicasse, in qua etiam ipse inest pictus Themistocles. In Piræo verò quæ spectentur, hæc sunt: Iovis & Minervæ fanum. Æneæ sunt deorum
30 signa: Iupiter sceptrum & victoriam, Minerva hastam tenet. Eodem in loco Leosthenem, cuiusque liberos pinxit Arcefilaus. Hic ille est Leosthenes, qui Atheniensium & ceterorum Græcorum dux, Macedonas duobus præliis vicit: vno in Bœotia, altero vltra Thermopylas, ad Lamiam, ex aduerso OEtæ sitū oppidum, ubi vi intra mœnia compullos obsedit. Longa ibidem quædam porticus est, qua pro foro utuntur qui proximè ad mare habitant. (Nam qui longius à portu absunt, forum & ipsi suum habent) In vltima verò porticus parte Leochatis extant opera, Iupiter & populus. Veneris verò ædem, quæ mari proxima est, Lacedæmoniorum turrem ad Gnidium in Carie Chersoneso prostrigatis, Conon erexit. Gnidi etiam Venerem in primis colunt: cuius templa apud eos sunt *varij deæ cognominibus*: vetustissimū omnium, Doritidis Actææ alterum: post remum, quam Gnidian ple-
40 rique omnes, at Gnidi Euphœan Venerem, non Gnidian, appellant. Sunt & alij Atheniensibus portus. In Munychia vnus, cum Munychiæ Dianæ templo, in Phalero, de quo iam diximus, alter, cui adhæret Ceteris ædes: & proximè, Scitadis Minervæ, & Iovis paulo longius. Aræ præterea & deorum qui ignoti vocantur, & heroum. Quin & Thesei filiorum, & ipsius Phaleri eo ipso in loco sunt. Hunc autem Phalerum Athenienses Iasoni Colchicæ expeditionis comitem fuisse dicunt. Extat & Androgei Minois filij ara, sub herois

HAs annotationes quæ abfoluiffem, numerig, impressionis mutari amplius non possent, ex Indicis & Notarum recognitione deprehendi quædam partim mendosa, partim dubia. Ea quoque superioribus attestare volui, ne quidquam quod ad expoliendam editionem nostram conferret, omiffisse videremur.

P. 4, v. 9, (iisdemq. 187, 21) pro Lamiacus rectius infra Maliacus legitur, 267, 4, ex Stephano, Lanio, Plauto, aliis.

P. 9, v. 28, mendam Græco textui subisse videtur, coniectura est ita rectius legi posse: vi biqac nomen, quod etiamnum ab eo retinet, impositit: & Andromaches, quæ illum ed sequata fuerat, hodieq; in ea vrbe extat heroicum monumentum.

P. 10, v. 51, e Græco sic verius accuratius, Quam e Sicilia tenentis cladem accepisset, legatos c. l.

P. 17, v. 49, scribe Grynici, sine dupli bono.

P. 25, v. 13, ex Græco sic leges, Athenicæ vero pinnam cum Iulao primum in Sardiniam, deinde in Ion. Græco textui fidem faciunt quæ infra in Phocicis repetuntur, 281, 4.

P. 30, v. 3, Salaminc Alopi filia nom. id quod ex Apollodoro quoq; satis est manifestum.

P. 41, v. 23, pro Stempthilo scribe Szymphelo seu Szymphalo, ex Arcadicis, 214, 49.

P. 42, v. 11, pro Thyæam rectius leges Tithoræan seu Tithoræan, ex 62, 43: 249, 25, 39: 295, 50.

P. 43, v. 55, pro Achæos scribendum esse Achæi filios (quod in Græco erat ambiguum) liquido cognoscitur ex Achæicis, 175, 31.

P. 44, v. 55, pro Clendami legitur infra Cleodaxi, 85, 21: iisdemq; apud Herodotum & Suidam, ut plenius in Not. Gr. exposui.

P. 46, v. 41, pro Scironem rectius legi Cirthan, seu Cirthæos, colligere licet ex Phocicis, 300, 45.

P. 49, v. 8, pro Calo legitur alibi, & quidem frequentius, Calo: qua de re Indicem consule, & pag. 53, v. 44.

P. 70, v. 17, scribe Trichonienfis, ex Stephano.

P. 74, v. 43, pro Teapidis legitur apud Herodotum Teaspidis, p. 342.

P. 88, v. 3, rectius sic ex Græco vertis, at decem illos antiquiores, de eo bello factos aiunt quod cū Messeniis gestum est, i. factos e spoliis Messeniaco bello partit: quod infra clarius repetitur 107, 51.

P. 91, v. 16, rectius ex Græco leges, ex hominibus in halicos pisces mutati, est autem aliud; pisces dicitur, i. perita nominatus, quia scilicet alios ipse pisces ve-

lutificator capiat, ut Plutarchus refert in lib. De sollertia animal.

P. 119, v. 13, scribe prillium.

P. 189, v. 32, pro 411 scribe lex, ex Græci codicis auctoritate. Ibidem, iisdemq; aliis in locis, scribe OEbotas, pro Oiburas, est enim nomen trisyllabum apud Græcos.

P. 237, v. 11, pro Sparte reponendū Sparte: quod metri causa Iomco more usurpatum est pro Sparta.

P. 273, v. 7, pro paximum rectius leges palmam, seu lauream, nam, ut ex sequ. est perspicuum, in secunda Pythiade, & reliquis deinceps Pythæicis ludis, submotis premis, insistenti fuerunt certamina coronaria, in quibus scilicet nulla pecunia, sed corona duntaxat victoribus ex Amphictyonum decreto sunt donata. Græci sic ad verbum sonant, Idem vero Sacædas etiam sequentes duas Pythiadas vicit; seu, e sequentibus duabus post hanc Pythiadibus victoriam reportauit.

P. 294, v. 28, repono accersiti: quod interpreti sic usurpat ut Sallustius, Syllam accersiti iubet.

P. 299, v. 28, pro Phrygiæ scribe Phrygiam.

P. 319, v. 40, pro Minycium scribe Minyeium.

P. 327, v. 51, rectius sic ex Græco, Itaque Athenis posita hoc insc. Non enim expressa est mentio eius cui facta est.

In Græc. Not. 460, 24, post 12, adde, Ibidem pro τῶν δὲ θῶντων legendum videtur τῶν δὲ θῶντων, vel saltem τῶν δὲ θῶντων, nam Cadmus hic e Phocidæ in Thecidem proficiscitur.

Hæc obiter a nobis fuerunt animaduersa, si qua nostros oculos fugerint, (quod facile potuit fieri) ea & ignosci nobis, & indicari cupimus. Variatum etiam in nonnullis est cum Græco exemplari: ut sunt Chersonesus & Chertoanesis, Glifis & Glifias, Cephalus & Cephisus: item Calantæ & Calauria, Gytheum & Gythium, OEniade & OEniada, Cladeus & Cladeus, & alia similia. sic Almus & Halmus, Olmus & Holmus, Alimus & Hali-

mus, ancipitem in utroq; textu scripturam habent: & sua utriusque afferri potest ratio. Gnollus vero, Gnidus, cygnus, & huius generis alia, Latinam habent usurpationem literæ g pro c. Græci enim κινεοῖ dicunt, κινεῖ, κινεῖ: & cōtra τῶν & τῶν Græci vocant quem Latini Caium & Cneum. In Indice quoque multas scripturæ diversitates indicauimus; & in Notis Græcis: quas quum hic repetere supernacuum foret, petere illinc poterit. Vale lector, & hæc bonis consule.

FRANCOVRTI APVD HÆREDES ANDREÆ WECHLI, ANNO M D LXXXIII.